ترادف کلمه‌ی «تاویل» با «تفسیر» در تفاسیر متقدم

کلمه‌ی «تاویل»، کلمه‌ای است که کاربرد متفاوت و وسیعی دارد. در خیلی از کتاب‌های قدیمی که الآن بین ما مهجور شده است، «تاویل» را دقیقاً مرادف با تفسیر به کار برده‌اند. «تاویل» به‌معنای تفسیر است. «قال اهل التاویل» یعنی اهل التفسیر. مفسّر داشتیم، قاری داشتیم، نُحات داشتیم، اهل التاویل داشتیم. اهل التاویل یعنی اهل التفسیر. این تاویلاتی که در قرن‌های بعدی آمده و می‌گفتند باطن قرآن است، اصلاً آن‌ها در ذهنشان نیامده بود. مثلاً طبری در سال سیصد و ده وفات کرده است؛ عمده‌ی عمر او در قرن سوم بوده است. مفصل در تفسیر طبری این عبارت آمده است: «قال اهل التاویل». تاویل به‌معنای تفسیر است. اسم خود کتابش هم «جامع البیان عن تاویل آی القرآن» است. «تاویل» یعنی تفسیر. این کاربرد وسیعی داشته است. اگر جمع‌آوری کنید، می‌بینید. اصلاً از یک زمانی به بعد، «تاویل» به‌معنای باطن به کار برده شد و الا به کار نمی‌رفت.

شاگرد: مقصود از «تاویل» در آیه‌ی «هَلۡ يَنظُرُونَ إِلَّا تَأۡوِيلَهُۥ[1] چیست؟

استاد: در آیات شریفه، کلمه‌ی «تاویل» هست و چند کاربرد دارد. این‌که «تاویل» در آیات یک معنا است یا چند معنا است، خودش بحث تفسیری نسبتاً سنگینی دارد. «تَأۡوِيلُ رُءۡيَٰيَ. «فَأَمَّا ٱلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمۡ زَيۡغٞ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَٰبَهَ مِنۡهُ ٱبۡتِغَآءَ ٱلۡفِتۡنَةِ وَٱبۡتِغَآءَ تَأۡوِيلِهِۦ[2]» خودش بحث مفصلی است.

در اینجا تاویل با معنای تفسیر یکی است. ولی تفسیری که به‌معنای «أول»، «مآل» است. «تاویل»، «اوّله» یعنی به مبدأ آن و به آن معنای اصلی در مرام متکلم برگردانی‌مش. «اوّله» یعنی «ارجعه الی مآله، الی اوله». مآل کلام و اصل کار کلام کجا است؟ نقطه‌ای که کلام آغاز شده است. آن جا کجا بوده؟ قصد متکلم. لذا تاویل الکلام، مثل امروز می‌گویند تفسیر متن و هرمونوتیک است. تاویل یعنی هرمونوتیک مؤلف محور. می‌خواهیم ببینیم اصل این کلام می‌خواسته چه بگوید. تفسیر پرده برداشتن است. «فسّره»، پرده برداشتن از نقاب وجه کلام است که مراد متکلم پشت آن مخفی است.

---

[1]. الاعراف، آیه‌ی ۵۳.

[2]. آل عمران، آیه‌ی۷.

بازبینی #2
ایجاد شده 28 ژانویه 2024 13:51:50 توسط ... .
به روزرسانی شده 11 فوریه 2024 09:38:16 توسط ... .